

भारतीय शिक्षा बोर्ड
आदर्शकार्यपत्रकम् - प्रथममेककम्
संस्कृतम् - कक्षा-३
वर्ष: - २०२६-२७

निर्धारितसमय: - एकहोरा

अधिकतमाङ्काः - २०

सामान्यनिर्देशाः —

- प्रश्नान् ध्यानेन पठत।
- प्रश्नपत्रं पठितुं १० निमेषस्य अतिरिक्तः समयः प्रदास्यते। अस्मिन् काले छात्राः केवलं प्रश्न-पत्रं पठिष्यन्ति।
- अस्मिन् प्रश्नपत्रे ६ प्रश्नाः सन्ति।
- प्रश्नसंख्या १ कृते ५ अङ्काः निर्धारिताः सन्ति।
- प्रश्नसंख्या २ तः ६ पर्यन्तं प्रत्येकं प्रश्नकृते ३ अङ्काः निर्धारिताः सन्ति।

सामान्य निर्देश—

- प्रश्नों को ध्यान से पढ़ें।
- प्रश्नपत्र को पढ़ने के लिए 10 मिनट का अतिरिक्त समय दिया जाएगा। इस दौरान छात्र केवल प्रश्नपत्र को पढ़ेंगे।
- इस प्रश्न पत्र में कुल 6 प्रश्न हैं।
- प्रश्न संख्या 1 के लिए 5 अंक निर्धारित किये गये हैं।
- प्रश्न संख्या 2 से 6 तक, प्रत्येक प्रश्न के लिए 3 अंक निर्धारित किये गये हैं।

1. अधोलिखितं पद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत—

5

रम्यं मम वातावरणम्, रम्यं वातावरणम्। मन्दं मन्दं वायुः प्रवहति। चूँ चूँ चीं चीं चटका कूजति। तारावेष्टितचन्द्रो विहरति। प्रातः सुदिनं नित्यनूतनम्। दिनकरसञ्चरणम्॥

(क) एकेन पदेन उत्तरयत—

1×5=5

(i) वातावरणं कीदृशम् अस्ति ?

अ. रम्यम् ब. तप्तम् स. शीतलम्

(ii) वायुः कथं प्रवहति ?

अ. शीघ्रं शीघ्रम् ब. मन्दं मन्दम् स. अतिमन्दम्

(iii) चूँ चूँ चीं चीं का कूजति ?

अ. कोकिलः ब. काकः स. चटका

(iv) तारावेष्टितचन्द्रः किं करोति ?

अ. विहरति ब. कूर्दति स. धावति

(v) प्रातः नित्यनूतनं किम् ?

अ. सायं ब. रात्रिः स. सुदिनम्

2. 'क' भागे कानिचित् पदानि सन्ति। तानि 'ख' भागे प्रदत्तैः समानार्थकपदैः सह रेखया मेलयत— 1/2×6=3

'क' भागः

सरः

कूजति

शनैः शनैः

अनुजा

मम

सूर्यः

'ख' भागः

कनिष्ठा भगिनी

मदीयम्

भास्करः

गुञ्जति

तडागः

मन्दं मन्दं

3. अधः केचन प्रश्नाः सन्ति। कोष्ठकगतेभ्यः विकल्पेभ्यः उचितम् उत्तरं चित्वा अग्रे इति चिह्नं कुरुत— 1/2×6=3

(क) कच्छपः कथं चलति ?

(i) शीघ्रं शीघ्रं (ii) मन्दं मन्दं (iii) अतिशीघ्रं

(ख) वातावरणं कीदृशं भवेत् ?

(i) मलिनं (ii) दुर्गन्धयुक्तं (iii) स्वच्छं

(ग) ग्रामे ग्रामे का शोभते ?

(i) कृषिः (ii) नदी (iii) क्रीडा

(घ) कः हरिणस्य पाशम् अकृन्तत् ?

(i) कच्छपः (ii) मूषकः (iii) काकः

(ङ) योगाभ्यासेन कस्य कान्तिः वर्धते ?

(i) उदरस्य (ii) मुखस्य (iii) हस्तस्य

(च) सर्वत्र का द्योतते ?

(i) हरितधरा (ii) रक्तधरा (iii) पीतधरा

4. यथोचितं मेलयत—

1/2×6=3

विरहति	हरितधारा
कूजति	मूषकः
द्योतते	लाजाः
प्रवहति	वायुः
अकृन्तत्	चटका
क्षिपति	चन्द्रः

5. पट्टिकाप्रदतैः शब्दैः रिक्तस्थानानि पूरयत—

1/2×6=3

मन्थरकस्य, माता, आरोग्यं, मूषकः, चटका, सर्वत्र

- (क) हरितधरा _____ द्योतते।
(ख) चूँ चूँ चीं चीं _____ कूजति।
(ग) वने हिरण्यकः नाम _____ आसीत्।
(घ) हिरण्यकः _____ जालम् अकृन्तत्।
(ङ) महानसे _____ अस्ति।
(च) योगाभ्यासेन _____ वर्धते।

6. रिक्तस्थाने यथायोगं पट्टिकातः तेषां नामानि चित्वा लिखत —

1×3=3

मन्थरकः, हिरण्यकः, लघुपतनकः

- (क) कच्छपस्य नाम _____ आसीत्।
(ख) काकस्य नाम _____ आसीत्।
(ग) मूषकस्य नाम _____ आसीत्।